

Türkiye ile İran arasında Transit Anlaşması ve eklerinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 26 . 12 . 1967 - Sayı : 12786)

No.
961

Kabul tarihi
12 . 12 . 1967

MADDE 1. — 1 Şubat 1964 tarihinde Tahran'da imzalanmış olan «Türkiye ile İran arasında Transit Anlaşması» ile buna ekli «Transit Yolları hakkında I sayılı Protokol», «Gümrük Formalitelerinin Kolaylaştırılması hakkında II sayılı Protokol» ve eki mektupların onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE İLE İRAN ARASINDA TRAFİK ANLAŞMASI

Bir taraftan,
Ekselâns Türkiye Cumhurbaşkanı,
Ve diğer taraftan,
Majeste Emperyal İran Şehinşahi,

İktisadi münasebetleri daha da geliştirmek isteği ile ve iki memleket arasında transit mevzuunda daha büyük kolaylıklar uygulanmasını sağlamak amacıyla, Yüksek Âkîd Tarafların bu konularda birbirlerine karşılıklı olarak uygulayacakları kolaylık ve faydaların Barselon Konferansı tarafından 14 Nisan 1921 tarihinde onanan Transit Nakliyatının Serbestliği hakkındaki Tüzüğüne hükümlerine olduğu gibi, Yüksek Âkîd tarafların bağlı oldukları nakliyat ve ulaştırma ile ilgili hususlar hakkındaki bileümle milletlerarası anlaşma ve anlaşmalarla da uygun olacağını kabul ederek,

Yukarda sözü geçen gayelerin gerçekleşmesini sağlayacak en uygun tedbirlerin, anılan milletlerarası anlaşmaların çerçevesi içinde, bahis konusu nakliyata tahsis edilen yollar üzerinde Yüksek Âkîd Tarafların hükümlerine veya Devlet otoritesi haklarına hâlel gelmeden, müşterek anlaşma ile ilân edilmesinin gerektiği düşüncesi ile,

Bu hususta bir anlaşma akdine karar vererek aşağıdaki temsilcileri tâyin etmişlerdir :

Ekselâns Türkiye Cumhurbaşkanı için :

Bay Rahmi Gümrükçüoğlu - Dışişleri Bakanlığı

Birinci İktisat Dairesi Genel Müdür Muavini

Majeste Emperyal İran Şehinşahi için :

Bay Mühendis Golamhosein Homayoun - İktisat Vezaretinde

Genel Müdür,

Mezkûr temsilciler usulüne uygun ve muteber görülen ~~sa~~ lâhiyetnamelerini teati ettikten sonra, aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır :

Madde — 1.

Yüksek Âkîd Taraflardan herbiri, bu Anlaşma hükümleri gereğince kendi ülkesinden geçecek diğer büyük Âkîda ait yoleular ile einsine çıkış ve varış yerine bakılmaksızın yoleu eşyası, ticari eşya ve taşıtlar için serbest transit hakkı tanıır.

Not. 1. Çıkış ve varış yeri Âkîd memleketlerin hudutları dışında olup Âkîdler ülkesinden geçen yoleu, eşya ve taşıtlar Âkîdler ülkesinde transit sayılır.

Not. 2. Transit eşyasının Yüksek Âkîd Taraflar ülkesinde aktarma edilmesi, karaya çıkarılması, bakımı, muvakkat antrepoya konması ve bu antrepoda manipölasyona tabi tutulması, ambalâjlanması ve ambarlarda tejhiri gibi hususlar bu eşyanın transit mahiyetini değıştirmez.

Madde — 2.

Yüksek Âkîd Taraflardan herbiri, iki memleket arasında transit faaliyetinin iyi cereyanı bakımından kendi ülkesinde transit nakliyatının faydalandığı kara ve demiryollarının onarımı ve bakımını ve bu yolların her mevsimde taşıtlar tarafından rahatlıkla kullanılabilcek şekilde muhafazasını temin ederler ve tamamlanması ve uzatılması gereken kısımlar için lüzumlu tedbirleri alırlar.

Transit nakliyatının faydalanacağı yollar (I) numaralı Protokolde gösterilmiştir.

Madde — 3.

Yüksek Âkîd Taraflardan her biri, yoleu ve transit nakliyatını geliştirmek üzere, gümrük ve transitle ilgili diğer bilûmun formaliteleri âzami ölçüde basitleştirmek ve süratlendirmek için bütün tedbirleri alacaktır.

Bu maksatla (II) numaralı Protokolde gösterilen tedbirler alınmıştır.

Madde — 4.

Yüksek Âkîd Taraflardan her biri, diğer Tarafa aid olup transit yoleu ve eşya nakliyatı ile işğal eden müessese ve şirketlerin - hakiki ve hükmi şahıslarının - kendi ülkesinde (I) numaralı Protokolde gösterilen transit yolları üzerinde transit nakliyatı yapmalarına müsaade eder.

Bu müsaade aynı zamanda çıkış ve varış yeri Âkîd Tarafların topraklarında bulunan yoleu ve eşya nakliyatını da kapsar.

Madde — 5.

Yüksek Âkîd Taraflar ülkesinden transit olarak geçen yoleu eşyası, ticari eşya ve taşıtlardan hizmet karşılığı ücretlerden başka hiçbir vergi ve resim alınmaz.

Madde — 6.

Yüksek Âkîd Taraflardan her biri transit nakliyatını kolaylaştırmak maksadiyle, kendi ülkesindeki transit yolları üzerinde, transit nakliyatının miktar ve hacmi ile mütenasibolarak, ambar, ardiye, yükleme ve boşaltma tesislerini temin edecek ve bakımını yapacaktır. Aynı veçhile, diğer taraf yoleularının ve transit eşyasının gidiş ve gelişlerinde gecikmeye açmıyacak şekilde vagon ve diğer taşıt araçlarını sağlıyacaktır.

Madde — 7.

Yüksek Âkîdlerden her biri, transit nakliyatını kolaylaştırmak ve düzenlemek maksadiyle diğer Âkîd Tarafın transit nakliyatı ile işğal eden müessese ve teşekküllerinin kendi ülkesinde

transit faaliyetinin icabettirdiği yerlerde, mümessillik ve acantalık tesis etmelerine muvafakat eder, ve bu hususta âzami kolaylığı gösterir.

Madde — 8.

Yüksek Âkîd Taraflar, transit ticaret ve nakliyatının gelişmesini teminen demiryolu, denizyolu navhullarıyla, liman ve demiryolu hizmetleri ücretlerinde mümkün olan âzami tenzilâtı yapar ve bu tenzilâtı mektupla yekdiğerine bildirir.

Madde — 9.

Yüksek Âkîd Taraflar, bu Anlaşmada münderiç hükümlerden her hangi birine nazaran transit nakliyatını daha da kolaylaştırıcı bir milletlerarası anlaşmaya taraf oldukları takdirde, işbu anlaşmanın tadiline lüzum olmaksızın o kolaylıkları yekdiğerine uygularlar.

Madde — 10.

Mensei iki memleketten birinde olup diğerk memleketin arazisi üzerinde transit olarak bulunan mallar, üçüncü bir memlekete satışları dolayısıyla hiçbir vergiye, harca veya resme tabi olmayacaklardır. Kezalik, yukarıda anılan satış işlemlerine gerek kendi adlarına, gerek vekil olarak taraf teşkil eden kimseler de işbu satışlardan mütevellit her türlü vergi mükellefiyetinden (Muamele Vergisi ve Gelir vergileri dâhil) muaf olacaklardır.

Yukarıda anılan vergi muaflığı, yukarıda sözü edilen kimselerin hizmetinde bulunan şahıslara her hangi bir şekilde ödedikleri maaş, şerefiye, komisyon veya bileümle diğerk ücretler için uygulanmaz.

Madde — 11.

Milletlerarası anlaşmalar mucibince transiti yasak edilen eşya ile, Yüksek Âkîd Tarafların kendi kanunlarına göre transit nakliyatı müsaaleyle tabi olan eşyaya ait hükümler mahfuzdur.

Madde — 12.

Bu anlaşmanın iyi bir şekilde yürütülmesini ve muhtemel zorlukların giderilmesini sağlamak maksadı ile Yüksek Âkîd Taraflardan her hangi birinin isteği üzerine, iki memlekete mensup temsilcilerden müteşekkil bir Karma Komisyon kurulur.

Bu komisyon münavebe ile Tahran ve Ankara'da toplanır.

Karma Komisyonun işbu Anlaşma hükümleri dâhilinde aldığı kararlar aynen tatbik olunur. Ancak, komisyon Anlaşma veya ilişik protokollerin bâzı maddelerinde değışiklik yapılmasını lüzumlu gördüğü takdirde, bunları Tarafların salâhiyetli makamlarının onayına sunar.

Madde — 13.

Yüksek Âkîd Taraflar, transit işlerini yürütecek ve bu mevzuda lüzumlu tedbirleri alacak ve bu Anlaşmanın hüsnü icrasını kontrol edecek merkezi makamı tâyin ve yekdiğerine bildirirler.

Madde — 14.

İşbu Anlaşma, iki memleket arasında 1949 senesinde akdedilen Transit Anlaşması, Protokol ve ekleri ile, transitle ilgili diğerk vesikaların yerine kaim olmak üzere akdedilmiş olup, iki memleketin millî mevzuatı uyarınca tasdik ve tasdik beyannamelerinin Ankara'da teatisini mütaakıp yürürlüğe girecektir.

Madde — 1)

İşbu Anlaşma ve eki Protokoller, tasdik beyannamelerinin teatisi tarihinden itibaren beş sene için muteber olup Âkidlardan biri tarafından bu muddetin hitamından altı ay önce feshi ihbar edilmediği takdirde daha bes sene için kendiliğinden temdit edilmiş sayılır

Tahran'da 1 Şubat 1964 tarihinde Türkçe, Farsça ve Fransızca olmak üzere üç nüsha halinde tanzim edilmiş olup, ihtilâf vukuunda Fransızca metne itibar edilir

Türkiye Hükümeti adına
Rahmi Gümrükçuoğlu

İran Hükümeti adına
Golamhosein Homayoun

PROTOKOL (I)

(Transit yolları hakkında)

Türkiye ve İran arasında bugün imzalanan Transit Anlaşmasının 2 nci maddesine atfen, iki Hükümet karşılıklı kolaylık sağlamak üzere başlıca transit yollarını aşağıdaki şekilde tesbit etmişlerdir, bu yollardan nakledilecek mallar Tarafların göstereceği gümrük kapılarından geçecektir.

a) İran hudutları dâhilinde bulunan transit yolları :

1. Bazergan - Tebriz - Tahran - Anul - Sari - Şahpesent - Becnurd - Meşhed - Tayyibat - Kal Kale - Afganistan hududu.

2. Bazergan - Tebriz - Tahran - Yezd - Kerman - Zahedan - Mircave - Pakistan hududu.

b) Türk hudutları dâhilinde bulunan transit yolları :

1. Gürbulak - Erzurum - Trabzon,

2. Gürbulak - Erzurum - İskenderun,

3. Gürbulak - Erzurum - Sivas - Ankara - İstanbul - Edirne - Bulgaristan ve Yunanistan hudutları.

4. Gürbulak - Erzurum - Sivas - Ankara - İstanbul - Tekirdağ - İpsala - Yunanistan hududu.

Bunlara ilâveten, Anlaşmanın 8 nci maddesinde sözü geçen Karma Komisyonunda varılacak anlaşma üzerine diğer yolların tesbiti de mümkündür.

İki memleketin trafiğe açık bütün yolları iki memleket uyruklularının gidiş gelişleri için serbest ve aynı şekilde demiryolları Tarafların yolcularının ve transit eşyasının istifadesinde de açık olacaktır.

c) Âkîd Taraflar Tebriz - Koltur ve Van demiryolları inşaatının tamamlanması ve iki memleket demiryolları şebekesinin bağlanması için lâzımgelen teşebbüslerde bulunacaklardır.

d) Mezkûr demiryollarının işletmeye açılmasından altı ay önce, bu Anlaşmanın 8 nci maddesinde sözü geçen Karma Komisyon her iki memleket demiryolları yetkili temsilcilerinin iştiraki ile toplanacak ve iki memleket arasında transit trenlerinin ve emtiasının geçişi ve bununla ilgili diğer meselelere mütaallik gereken kararları alacaktır.

Türkiye Hükümeti adına
Rahmi Gümrükçuoğlu

İran Hükümeti adına
Golamhosein Homayoun

PROTOKOL (II)

(Gümrük formalitelerinin kolaylaştırılması hakkında)

Bugün imzalanan «Türkiye ile İran arasında Transit Anlaşması» ile ilgili olarak, iki Hükümet transit nakliyatına mütaallik gümrük formalitelerinde kolaylık ve yeknesaklığı sağlamak amacıyla, aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır.

Madde — 1.

Yüksek Âkid Taraflara ait hususi ve umumi taşıtlar, Âkid Taraflar için muteber milletlerarası geçiş müsaadelerini (Carnet de Passage, Triptyque) haiz buldukları takdirde bu müsaadeler teminat olarak kabul edilecektir.

Madde — 2.

Transit nakliyatının, Yüksek Âkidlarca yekdiğerine tezkiye edilen nakliye müesseseleri ve şirketleri tarafından, aşağıda vasıfları yazılı taşıtlarla yapılması halinde, Âkidlar Gümrük İdarelerinin hamuleye ait gümrük formalitelerinde âzami kolaylık uygulanır.

Teminatın miktar ve şartları ilişik mektupta gösterilmiştir.

Yukarda sözü edilen vasıflar şunlardır :

Kamyonların eşya konulan mahalleri demiryolu vagonlarındaki gibi kapalı olmalıdır. Taşıtların yalnız bir kapısı bulunmalı, bu kapı gümrükçe mühürlendiğinde eşyaya dokunma imkânı kalmamalıdır.

Kapalı kamyonlarla taşınması mümkün olmayan ağır veya hacımlı eşyanın açık kamyonla naklinde, üzeri içindeki eşyaya temas etmesine imkân bırakmayan brandadan bir örtü ile kapatılmış, bu örtü vasıtaya her tarafından düğümsüz iplerle bağlanmış ve kurşunla mühürlenmiş olmalıdır.

Madde — 3.

Bu protokolün ikinci maddesinde yazılı müesseseler ve şirketlere ait taşıtlara Yüksek Âkid Taraflardan birinin gümrük idarelerince takılan kurşun mühürler, manifestolarında gösterilen yerlerde sağlam ve adeden tam olarak görüldüğü ve şüpheyi mucip bir hal veya ihbar bulunmadığı takdirde vasıtalar haricen kontrol edilerek kurşunla mühürlenir, giriş veya çıkışlarına müsaade edilir.

Madde — 4.

Tezkiyeli müessese ve şirketlerin - hakiki ve hükmi şahıslar - yukarda kayıtlı vasıfları haiz olmayan taşıtları ile, tekziye edilmeyen müessese ve şirketlere ait taşıtlara, gümrük teminatı ve formaliteleri mevzuunda, tarafların dahilî mevzuatı uygulanır.

Madde — 5.

Transit beyannamesi, manifestosu ve bunların tanzimi, tescili ve sair gümrük formaliteleri Tarafların dahilî mevzuatında belirtilen usullere tabi tutulur. Bu formaliteler en kolay şekli ile uygulanır.

Madde — 6.

Hava ve demiryolu ile yapılacak transit nakliyatında gümrük formaliteleri yönünden milletlerarası transit kaîdeleri uygulanır.

Madde — 7.

Zatî eşya dışında kalan yolcu beraberindeki transit eşya, yurt dışına çıkarılmak üzere, gerekli gümrük muamelesine tabi tutulur.

Madde — 8.

Bu Anlaşmada belirtilen transit nakliyatının icrasında usulsüzlük tesbit edildiği takdirde Tarafların, kaçakçılık kanunu dâhil, ilgili kanun ve mevzuatı uygulanır.

Madde — 9.

Transit eşyası, Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde ithal muamelesine tabi tutulacak, ancak, gümrük işlemleri ilk hudut gümrüğünde ifa edilmeyip eşya memleket içine götürülecek ise, transit muamelesine tabi tutulur ve bu takdirde gümrük teminatı, muayene ve usulsüzlük mevzularında bu protokolün 2 nci, 3 ncü ve 8 nci maddelerindeki esaslar uygulanır.

Madde — 10.

Âkîd Taraflar gümrük makamlarınca gerek gümrük teminatı gerek sair formaliteler bakımından bu protokolda yazılı hususlara kıyasla daha da kolaylaştırıcı usullerin tatbiki uygun görül-
düğü takdirde, bu Protokolün değiştirilmesine lüzum kalmaksızın o usuller uygulanır.

Tahran'da 1 Şubat 1964 tarihinde imzalanmıştır.

Türkiye Hükümeti adına
Rahmi Gümrükçüoğlu

İran Hükümeti adına
Golamhosein Homayoun

Tahran, 1 Şubat 1964

Bay Başkan,

Bugünkü tarihle İran ile Türkiye arasında Transit Anlaşmasının imzalanması ile sonuçlanan müzakerelere atfen Anlaşmanın 3 ncü maddesi ve (II) numaralı Protokolün (2) nci maddesinde sözü geçen gümrük kolaylıkları ile ilgili olarak gümrük teminatı konusunda aşağıdaki şekilde mutabık kalındığını saygı ile arz ederim:

1. Âkîd Taraflarca tezkiye olunan nakliye mümüessese ve şirketleri gümrük teminatı olarak di-
ğer Âkîd Tarafın gümrük idaresi adına her hudut giriş kapısı için, 12 000 Amerikan Dolaârının kendi memleketinde tedavülde bulunan para ile karşılığını nakid veya banka mektubu olarak yatıracaktır.

İcabettiği takdirde bu meblâğ taraflar bankalarınca mutabık kalmamak dövize tahvil ve trans-
fer edilecektir.

2. Âkîd Taraflar, lüzumu halinde, karşılıklı mutabakat üzerine nakid veya banka garantisi olarak yatırılan teminat miktarını azaltıp çoğaltabileceklerdir.

Hükümetimizin yukardaki hususlara dair mutabakatını lütfen bildirmenizi saygılarımla rica ederim, Bay Başkan.

Rahmi Gümrükçüoğlu
Türk heyeti Başkanı
Tahran

İran Heyeti Başkanı

Tahran, 1 Şubat 1964

Bay Başkan,

Muhtevası aşağıda kayıtlı bugünkü tarihli mektubunuzu aldığımı bildirmekle şeref kazandım:

«Bugünkü tarihle İran ile Türkiye arasında Transit Anlaşmasının imzalanması ile sonuçlanan müzakerelere atfen Anlaşmanın 3 nci maddesi ve (II) numaralı Protokolün (2) nci maddesinde sözü geçen gümrük kolaylıkları ile ilgili olarak gümrük teminatı konusunda aşağıdaki şekilde mutabık kalındığını saygı ile arz ederim:

1. Akıd Taraflarca tezkiye olunan nakliye müessese ve şirketleri gümrük teminatı olarak diğer Akıd Tarafın gümrük idaresi adına her hudut giriş kapısı için, 12 000 Amerikan Dolârının kendi memlektinde tedavülde bulunan para ile karşılığını nakid veya banka mektubu olarak yatıracaktır.

İcabettiği takdirde bu meblâğ taraflar bankalarında mutabık kalınacak dövize tahvil ve transfer edilecektir.

2. Akıd Taraflar, lüzumu halinde, karşılıklı mutabakat üzerine nakid veya banka garantisi olarak yatırılan teminat miktarını azaltıp çoğaltabileceklerdir.

Hükümetinizin yukarıdaki hususlara dair mutabakatını lütfen bildirmenizi saygılarımla rica ederim, Bay Başkan.»

Türk Hükümetinin, İran Hükümetinin yukarıdaki teklifi ile mutabık bulunduğunu teyideder saygılarımı sunarım, Bay Başkan.

Bay Mühendis Golamhosein Hamayoun
İran Heyeti Başkanı
Tahran

Türk Heyeti Başkanı

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Millet Meclisi			Cumhuriyet Senatosu		
Cilt	Birleşim	Sayfa	Cilt	Birleşim	Sayfa
1	26	629	40	68	445
16	98	576	44	10	233
18	115	189:190,214, 310:313	11		343:344,362, 401:402
	116	324,365,378:381			

I - Gerekçeli 261 S. Sayılı basmayazı Millet Meclisinin 115 nci Birleşimine, 1029 S. Sayılı basmayazı Cumhuriyet Senatosunun 11 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu kanunu; Millet Meclisi Ulaştırma, Bayındırlık, Gümrük ve Tekel, Dışişleri ve Plân, Cumhuriyet Sentosu Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân, Malî ve İktisadi İşler, Dışişleri, Turizm ve Tanıtma ve Bütçe ve Plân komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. 1/82.